

ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРСПЕКТИВНОГО СОРТУ КОНЮШИНИ ПОВЗУЧОЇ СХІДНИЧАНКА

Подано дані щодо кормової та насінневої продуктивності кращих номерів конюшини повзучої в конкурсному сортівченні, а також їх господарсько-цінні показники. За результатами досліджень в 2010 р. передано на Державну науково-технічну експертизу № 507 під назвою Східничанка.

Ключові слова: конюшина повзуча, селекційний номер, продуктивність, сорт.

У західному регіоні України особливого значення надають розвитку тваринництва, росту поголів'я і підвищенню продуктивності худоби та птиці. Інтенсифікація тваринництва ставить більш високі вимоги до вирішення проблем кормовиробництва. Потрібно не тільки значно збільшити кількість кормів, але і підвищити їх якість.

І в цьому плані першочергове значення має вирощування багаторічних трав. Адже вони здатні давати високобілковий корм з ранньої весни до пізньої осені [3].

Проблему збільшення виробництва насіння трав і розширення травосіяння можна розв'язати насамперед шляхом селекції – створенням високоврожайних за кормовою масою і насінням сортів [1, 7].

У Передкарпатті найбільший інтерес для кормовиробництва представляють бобові і злакові багаторічні трави.

За результатами вивчення вихідного матеріалу конюшини повзучої, сортозразки, що виділялися за комплексом господарсько-цінних ознак, було включено в селекційний процес.

Кращі селекційні номери перенесено в конкурсне сортівпробування. За стандарт взято сорт Лішнянська. Площа облікової ділянки 5 м². Розміщення варіантів – рендомізоване. Агротехніка вирощування культури – загальноприйнята для зони. Рівень мінерального живлення – Р₆₀К₆₀. Повторність чотириразова.

Оцінювали селекційний матеріал згідно з методиками [3–6]. Статистичну обробку даних проводили кореляційним та дисперсійним методами [2].

1. Продуктивність селекційних номерів конюшини повзучої в конкурсному сортовивченні за сінокісного способу використання (середнє за 2007–2010 рр.)

Сорт, селекційний номер	Зелена маса		Суха речовина		Насіння	
	т/га	% до St	т/га	% до St	т/га	% до St
Лішнянська (St)	33,1	100	5,91	100	0,15	100
№ 505	32,7	99	5,70	96,4	0,16	104,1
№ 506	35,1	106	6,38	108,0	0,19	124,3
№ 507	33,7	102	5,97	101,0	0,18	120,9

НІР_{0,05}

2007	1,0	0,18	0,03
2008	2,0	0,19	0,02
2009	0,7	0,21	0,01
2010	2,1	0,37	0,01

У конкурсному сортовивченні досліджували три номери (505, 506, 507), створені масовим добром із дикорослої місцевої популяції. Ці селекційні номери належать до пасовищно-сінокісного типу використання, ранньостиглі, вегетаційний період становить 115–120 діб.

За кормовою продуктивністю при сінокісному способі використання номери 506 і 507 перевищили стандарт, вони забезпечили врожай зеленої маси 35,1–33,7 т/га, сухої речовини 6,38–5,97 т/га, при пасовищному способі використання тільки № 506 перевищив стандарт за врожаєм зеленої маси на 0,2 т/га, сухої речовини – на 0,14 т/га (табл. 1, 2).

2. Продуктивність селекційних номерів конюшини повзучої в конкурсному сортовивченні за пасовищного способу використання (середнє за 2007–2010 рр.)

Сорт, селекційний номер	Зелена маса		Суха речовина	
	т/га	% до St	т/га	% до St
Лішнянська (St)	50,9	100	8,49	100
№ 505	47,8	94	8,05	94,8
№ 506	51,1	100	8,63	101,6
№ 507	50,1	98	8,30	97,8

НІР_{0,05}

2008	1,3	0,22
2009	2,0	0,31
2010	2,7	0,44

Наведені вище селекційні номери конюшини повзучої з відповідним описом зразків було передано до Інституту рослинництва

імені В. Я. Юр'єва для реєстрації в Національному центрі генетичних ресурсів рослин України. Отримано авторське свідоцтво (№ 558) на № 507.

За результатами конкурсного сортовипробування у 2010 р. передано на Державну науково-технічну експертизу перспективний селекційний номер 507 під назвою Східничанка (№ заявки 10053001).

Він створений методом багаторазового масового добору з дикорослої популяції. Сорт пасовищно-сінокісного використання, ранньостиглий, зимостійкий, швидко відростає навесні і після укосів. За результатами конкурсного сортовипробування, при сінокісному використанні забезпечує збір сухої речовини 6,32 т/га, при пасовищному – 10,43 т/га. Урожайність насіння становить 0,2 т/га. Вміст білка в сухій речовині 18,1–18,9 %, клітковини – 13,9–14,3 %.

3. Економічна оцінка вирощування сортів та перспективних номерів конюшини повзучої на насіння в цінах на 01.06.2012 р.

Сорт, перспективний номер	Урожайність насіння, т/га	Вартість насіння, грн/га	Матеріальні витрати на вирощування 1 га, грн	Собівартість, грн/т	Умовно чистий прибуток, грн/га	Рентабельність, %	Окупність 1 гривні витрат, грн
Лішнянська (St)	0,15	4500	2359	15 726	2141	91	1,91
№ 505	0,16	4800	2359	14 743	2441	103	2,03
№ 506	0,19	5700	2359	12 416	3341	142	2,42
№ 507 (Східничанка)	0,18	5400	2359	13 106	3041	129	2,29

Вирощування сорту Східничанка та нових селекційних номерів конюшини повзучої дозволить збільшити кормову та насінневу продуктивність на 1–24 %, а, отже, підвищити валові збори та ефективність вирощування культури.

Розрахунки свідчать про високу економічну ефективність вирощування сорту Східничанка на насіння порівняно зі стандартом Лішнянська (табл. 3). Загальні матеріальні витрати на 1 га при вирощуванні сортів були однаковими (2359 грн), але враховуючи підвищену врожайність нового сорту, собівартість 1 т насіння його порівняно зі стандартом була значно меншою (на 2620 грн, або на 17 %) і становила 13 106 грн. Вартість одержаного насіння сорту

Східничанка порівняно зі стандартом була на 20 % більшою (5400 грн). При цьому прибуток з 1 га збільшувався з 2141 грн (сорт Лішнянська) до 3041 грн (сорт Східничанка).

Проведені розрахунки економічної ефективності показують, що вирощування сорту Східничанка і виділених селекційних номерів на зелену масу при сінокісному і пасовищному використанні є достатньо ефективним.

Висновки. Залучаючи згадані вище номери до селекційного процесу, можна отримати сорти, що поєднують у собі ознаки скоростиглості, високої продуктивності щодо зеленої маси, сухої речовини та насіння при пасовищному та сінокісному способах використання.

За результатами конкурсного сортовипробування у 2010 р. передано на Державну науково-технічну експертизу перспективний селекційний номер 507 під назвою Східничанка.

Аналіз економічної ефективності вирощування конюшини повзучої на насіння показав, що найвищий рівень рентабельності забезпечують селекційні номери 506 і 507 (Східничанка) – 142–129 %.

Література

1. Бабич А. О. Стан та перспективи селекції і насінництва кормових культур в Україні / А. О. Бабич, В. Д. Бугайов // Корми і кормовиробництво. - 2001. – Вип. 47. – С. 19–20.

2. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта (с основами статистической обработки результатов исследований) / Б. А. Доспехов. – 5-е изд., доп. и перераб. - М. : Агропромиздат, 1985. – 351 с.

3. Зінченко Б. С. Багаторічні трави в інтенсивному кормовиробництві / Б. С. Зінченко, В. Ф. Мордовець. – К. : Урожай, 1991. – С. 125–127.

4. Методика селекції багаторічних трав / ВНИИ кормов имени В. Р. Вильямса ; [А. М. Константинова и др.]. - М. : [б. и.], 1969. – 110 с.

5. Методические указания по селекции многолетних трав / [П. А. Вошинин и др.]. – М. : [б. и.], 1978. – 130 с.

6. Методика проведення дослідів з кормовиробництва і годівлі тварин / за ред. А. О. Бабича. - Вид. 2-ге, допов. – К. : Аграрна наука, 1998. – 80 с.

7. Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Полісся і Західного регіону України / [редкол.: М. В. Зубець (голова редакційної колегії) та ін.]. – К. : Урожай, 2004. – 560 с.